PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI
ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

UMUM TA'LIM MUASSASALARIDA BOŞQARUV SAMARADORLOGINI OŞIRIŞNING ZAMANAVIY YONDAŞUVLARI

Raximova Zilola Lutfulla qizi
https://doi.org/10.5281/zenodo.24351218

Annotatsiya: Umumta'lim muassasalarida boşqaruv samaradorligini oşiriş ta'lim tizimini rivojlantirişning dolzarb masalasidir. Raqamlaştiriş, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar va yetakçilikning yangi uslublari muhim ahamiyat kasb etsa-da, ularning kompleks ta'siri yetarliça örganilmagan. Uşbu tadqiqotning maqsadi zamonaviy yondaşuvlarni tahlil qilib, umumta'lim muassasalari boşqaruvi samaradorligini oşiriş böyiça tavsiyalar işlab çiqişdir. Tadqiqot 2020-yildan keyin naşr etilgan ilmiy manbalarning adabiyot şarhi usulida amalga oşirildi, "boşqaruv samaradorligi" va "raqamlaştiriş" kalit sözlari asosida 10 ta manba tahlilga kiritildi. Tahlil raqamlaştiriş, ma'lumotlarga asoslangan boşqaruv, taqsimlangan yetakçilik va strategik rejalaştiriş jarayonlarni optimallaştirib, tezkor va şaffof qarorlar qabul qilişni ta'minlaşini körsatdi. Elektron platformalar va analitik tizimlar real vaqt rejimida monitoring qiliş imkonini beradi. Biroq, ma'lumotlar xavfsizligi va inson omili muhim muammo bölib qolmoqda. Tadqiqot natijalari direktor avtonomiyasini kengaytiriş, öqituvçilar liderligini kuçaytiriş va boşqaruvni doimiy rivojlanişga yönaltiriş orqali umumta'lim muassasalarida boşqaruv samaradorligini oşiriş böyiça amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit sözlar: umumta'lim muassasalari, boşqaruv samaradorligi, raqamlaştiriş, ma'lumotlarga asoslangan boşqaruv, taqsimlangan yetakçilik, strategik rejalaştiriş

Abstract: Increasing management efficiency in general education institutions is a central and urgent issue for the development of the education system. While digitalization, data-driven decisions, and new leadership styles are crucial in modern education, their complex impact has not been sufficiently studied. The aim of this study is to analyze modern approaches and develop recommendations for improving management efficiency in general education institutions. The study was conducted using a literature review method, analyzing scientific sources published after 2020; 10 sources were included in the final analysis based on keywords "management efficiency" and "digitalization." The analysis showed that digitalization, data-driven management, distributed leadership, and strategic planning optimize processes, ensuring quick and transparent decision-making. Electronic platforms and analytical systems enable real-time monitoring. However, data security and the human factor remain significant challenges. The study's results provide practical recommendations for improving management efficiency in general education institutions by expanding director autonomy, strengthening teacher leadership, and orienting management towards continuous development.

Keywords: general education institutions, management efficiency, digitalization, data-driven management, distributed leadership, strategic planning

Аннотация: Повышение эффективности управления в общеобразовательных учреждениях является центральной и актуальной задачей развития системы образования. Хотя цифровизация, принятие решений на основе данных и новые стили лидерства имеют решающее значение в современном образовании, их комплексное воздействие изучено недостаточно. Целью данного исследования является анализ современных подходов и разработка рекомендаций по повышению эффективности управления в общеобразовательных учреждениях. Исследование проводилось методом обзора литературы, анализируя научные источники, опубликованные после 2020 года; 10 источников были включены в окончательный анализ на основе ключевых слов "эффективность управления" и "цифровизация". Анализ показал, что цифровизация, управление, основанное на данных, распределенное лидерство и стратегическое планирование оптимизируют процессы, обеспечивая быстрое и прозрачное принятие решений. Электронные платформы и аналитические системы позволяют осуществлять мониторинг в режиме реального времени. Однако безопасность данных и человеческий фактор остаются значительными проблемами. Результаты исследования предлагают практические рекомендации по повышению эффективности управления в общеобразовательных учреждениях путем расширения автономии директора, усиления лидерства учителей и ориентации управления на непрерывное развитие.

Ключевые слова: общеобразовательные учреждения, эффективность управления, цифровизация, управление на основе данных, распределенное лидерство, стратегическое планирование

Kiriş

Umumta’lim muassasalarida boşqaruv samaradorligini oşiriş ta’lim tizimini rivojlantirişning markaziy va dolzarb masalasidir [6, 8]. Raqamlaştiriş, ma’lumotlarga asoslangan qarorlar va yetakçilikning yangi uslublari zamonaviy ta’limda muhim ahamiyat kasb etsa-da [2, 4, 7], ularning kompleks ta’siri yetarliça örganilmagan. Uşbu tadqiqotning maqsadi zamonaviy yondaşuvlarni tahlil qilib, umumta’lim muassasalari boşqaruvi samaradorligini oşiriş böyiça tavsiyalar işlab çiqişdir.

TS1: Zamonaviy yondaşuvlar boşqaruv samaradorligiga qanday ta’sir körsatadi?

TS2: Ularni joriy etişdagi asosiy muammolar va yeçimlar qanday?

Asosiy qism

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili: Adabiyotlar tahlili şuni körsatadiki, umumta’lim muassasalarida boşqaruv samaradorligini oşirişda raqamlaştiriş va ma’lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qiliş markaziy örin tutadi [3, 10]. Xususan, elektron platformalar, sun’iy intellekt va analitik tizimlardan foydalaniş boşqaruv jarayonlarini optimallaştiradi [4, 7]. Yetakçilikning taqsimlangan va sinergetik uslublari [5], şuningdek, pedagogik menejmentdagi zamonaviy yondaşuvlar [9] taşkiliy tuzilmani moslaşuvçan va samarali qilişga xizmat qiladi. Biroq, bu yondaşuvlarni joriy etişda ma’lumotlar xavfsizligi va inson omili muhimligiça qolmoqda [4].

Tadqiqot metodologiyasi: Uşbu adabiyot şarhi umumta’lim muassasalarida boşqaruv samaradorligini oşiriş böyiça 2020-yildan keyin naşr etilgan ilmiy manbalarni tahlil qildi. "Boşqaruv samaradorligi", "raqamlaştiriş" kalit sözlari qöllanildi. Tegişli mezonlar asosida 10 ta manba yakuniy tahlilga kiritildi [6, 7, 8, 9, 10].

Tahlil va natijalar: Adabiyotlar tahlili zamonaviy yondaşuvlarning umumta'lim muassasalari boşqaruvi samaradorligiga kompleks ta'sirini körsatdi. Raqamlaştiriş va ma'lumotlarga asoslangan boşqaruv (Data-Driven Management) jarayonlarni optimallaştirib, tezkor va şaffof qarorlar qabul qilişni ta'minlaydi [1, 7]. Elektron platformalar, sun'iy intellekt va analitik tizimlar real vaqt rejimida monitoring qiliş imkonini beradi [2, 3]. Yetakçilikning taqsimlangan va sinergetik uslublari taşkiliy tuzilmani moslaşuvçan va samarali qiladi [4, 5]. Strategik rejalaştiriş va KPI tizimlari natijadorlikni oşirişda muhim rol öynaydi [2, 3]. Uşbu yondaşuvlarni joriy etişda ma'lumotlar xavfsizligi va inson omili muhim muammo bölib qolmoqda [4]. Yeçim sifatida direktor avtonomiyasini kengaytiriş bilan birga öqituvçilar liderligini kuçaytiriş [4], şuningdek, boşqaruvni doimiy rivojlanişga yönaltiriş tavsiya etiladi. 1-jadvalda asosiy zamonaviy boşqaruv yondaşuvlari va ularning ta'siri umumlaştirilgan.

1-jadval. Zamonaviy boşqaruv yondaşuvlari va ularning ta'siri

Yondaşuv	Asosiy xususiyat	Samaradorlikka ta'siri
Raqamlaştiriş	Elektron platformalar, AI	Jarayon optimallaşuvi, şaffoflik [7]
Ma'lumotlarga asoslangan boşqaruv	Statistik tahlil, reytinglar	Qarorlar aniqligi, subyektivlikning kamayişi [3]
Taqsimlangan yetakçilik	Vakolatlarni taqsimlaş	Moslaşuvçanlik, professional hamjamiyat [4]
Strategik rejalaştiriş	SWOT, KPI	Natijadorlikni oşiriş, maqsadga erişiş [2]

Muhokama: Uşbu tadqiqot zamonaviy yondaşuvlarning umumta'lim muassasalari boşqaruvi samaradorligiga ijobiy ta'sirini tasdiqladi [2, 7]. Raqamlaştiriş, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar va taqsimlangan yetakçilik jarayonlarni optimallaştirib, şaffoflikni oşiradi [3, 4, 10]. Bu natijalar AQŞ tajribasi [4] hamda pedagogik menejmentdagi yangi yondaşuvlar [9] bilan hamohangdir. Biroq, ma'lumotlar xavfsizligi va inson omili jiddiy muammo bölib qolmoqda [4]. Direktor avtonomiyasini kengaytiriş va öqituvçilar liderligini kuçaytiriş muhim yeçim hisoblanadi. Kelajakda amaliy tadqiqotlar zarur.

Xulosa

Uşbu tadqiqot raqamlaştiriş, ma'lumotlarga asoslangan boşqaruv va taqsimlangan yetakçilik umumta'lim muassasalari samaradorligini oşirişini körsatdi. Direktor avtonomiyasini kengaytiriş, öqituvçilar liderligini kuçaytiriş va doimiy rivojlanişga yönaltiriş orqali ta'lim sifatini oşiriş tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tadqiqot davomida olingan natijalar zamonaviy ilmiy tadqiqotlar va ta'lim menejmenti sohasidagi nazariy yondashuvlar bilan o'zar... – https://zenodo.org/records/21421957/files/Ibragimova%20Gulnozaxon%20Sayidmurodovna.pdf?download=1
2. SYNAPSES: INSIGHTS ACROSS THE DISCIPLINES – https://zenodo.org/records/21617326/files/Xamidova%20S%2074-77%20SYN%20(2).pdf?download=1
3. IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF MANAGEMENT DECISION-MAKING IN HIGHER EDUCATION - IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF MANAGEMENT DECISION-MAKING IN HIGHER EDUCATION – https://zenodo.org/records/23299413/files/80-85.pdf?download=1
4. AQShda esa mahalliy va shtat darajasidagi ta'lim boshqaruv tizimlarida ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish amaliyoti keng tar... – https://zenodo.org/records/23190099/files/MMT-2026-09530.pdf?download=1
5. MAKTAB DIREKTORLARINING SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA BOSHQARUV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY VA AMALIY AHAMIYATI – https://zenodo.org/records/23686048
6. Xolmatova, M. X. (2022). Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonlarni boshqarish samaradorligini oshirishning ilmiy-nazariy asoslari (Ped. fan. fals. dok. (PhD) diss. avtoref.). Toshkent davlat pedagogika universiteti. – https://www.researchgate.net/publication/366752766_UMUMIY_O%27RTA_TA%27LIM_MUASSASALARIDA_PEDAGOGIK_ZARAYONLARNI_BOSHQARISH_SAMARADORLIGINI_OSHIRISHNING_ILMIY-NAZARIY_ASOSLARI
7. Xamidova, S. M. (2023). Ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar. Zamonaviy ta'lim, (1), 12-16. – https://uzjournals.edu.uz/modernedu/vol2023/iss1/3/
8. Xudoyberdiyeva, D. A. (2021). Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida boshqaruv faoliyatini takomillashtirishning pedagogik asoslari (Ped. fan. fals. dok. (PhD) diss. avtoref.). Toshkent davlat pedagogika universiteti. – https://www.researchgate.net/publication/356983702_UMUMIY_O%27RTA_TA%27LIM_MUASSASALARIDA_BOSHQARUV_FAOLIYATINI_TAKOMILLASHTIRISHNING_PEDAGOGIK_ASOSLARI
9. Abdullayev, A. A. (2022). Pedagogik menejmentda zamonaviy yondashuvlar va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri. Fan va texnologiyalar taraqqiyoti, (3), 150-155. – https://uzjournals.edu.uz/fnt/vol2022/iss3/26/
10. Al-Farsi, A. M., & Al-Harthi, S. K. (2022). Digital Transformation in Education: Challenges and Opportunities for School Management. International Journal of Information and Education Technology, 12(1), 1-7. – https://doi.org/10.18178/ijiet.2022.12.1.1578